

ТАНИЛЦУУЛГА

*“Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих” төслийн
нэмэлт санхүүжилтийн талаар*

1. Зээлийн ерөнхий мэдээлэл

Зээлийн ерөнхий хэлэлцээр:

Монгол Улсын Засгийн газар болон Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс (цаашид “БНЭУ” гэх)-ын Экспорт-Импорт (цаашид “ЭКСИМ” гэх) банк хоорондын 1.0 тэрбум ам.долларын Зээлийн ерөнхий хэлэлцээрийг 2016 оны 4 дүгээр сарын 28-ны өдөр байгуулсан. Энэхүү зээлийн ерөнхий хэлэлцээрийг 2017 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрийн Улсын Их Хурал (цаашид “УИХ” гэх)-ын чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар соёрхон баталж, хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон.

Нэмэлт санхүүжилтийн зээлийн хэлэлцээр:

Монгол Улсын Засгийн газар болон БНЭУ-ын ЭКСИМ банк хоорондын 1.0 тэрбум ам.долларын Зээлийн ерөнхий хэлэлцээр соёрхон батлагдаж, төслийн хэрэгжилт эхэлсний дараа Төслийн удирдлагын зөвлөх болох “Инженерс Индиа Лимитед” компани техник, эдийн засгийн үндэслэл (цаашид “ТЭЗҮ” гэх)-ийг боловсруулж, “Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих” төслийн нийт зардалд 1,236.0 сая ам.доллартой тэнцэх санхүүжилт шаардлагатай гэж дүгнэсэн.

Үүний дагуу Монгол Улсын Засгийн газраас нэмэлт санхүүжилтийг шийдвэрлүүлэхээр нэмэлт санхүүжилтийн зээлийн хэлэлцээрийг 2019 оны 10 дугаар сарын 9-нд байгуулж, 2019 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдөр УИХ-аас соёрхон баталсан.

Зээлийн нөхцөл:

Зээлийн хугацаа:	20 жил
Зээлийн үндсэн төлбөрөөс чөлөөлөгдөх хугацаа	5 – 7 жил
Зээлийн хүү	1.75%
Ашиглагдаагүй зээлийн үлдэгдэлд тооцогдох жилийн шимтгэл	0.5%
Удирдлагын шимтгэл (нэг удаагийн)	0.5%
Төсөл хэрэгжиж дуусах хугацаа	2027 он

Эргэн төлөлтийн талаар:

БНЭУ-ын ЭКСИМ банктai 2016 онд байгуулсан зээлийн гэрээний анхны ашиглалт гарсан өдрөөс буюу 2018 оны 2 дугаар сарын 14-ний өдрөөс хойш 5 жил үндсэн төлбөрөөс чөлөөлөгдөж, зээлийг нийт 20 жилийн хугацаанд эргэн төлөх нөхцөлтэй. Үүний дагуу 1.0 тэрбум ам.долларын зээлийн гэрээний үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлт 2023 оны 2 дугаар сарын 14-ний өдрөөс жил бүр 64.5 сая ам.доллароор төлөх хуваарьтай байсан.

Гэвч үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлт эхлэх хугацаа болох 2023 оны 2 дугаар сарын байдлаар **1.0 тэрбум ам.долларын зээлээс ердөө 112.0 сая ам.долларыг авч ашиглаад** байсан бөгөөд маш бага ашиглалттай энэхүү зээлийн эргэн төлөлтийг эхлүүлэх нь төсвийн дарамт үүсгэж, төлбөрийн хүндрэлтэй нөхцөл байдалд оруулаад байсан тул Сангийн яамны зүгээс БНЭУ-ын ЭКСИМ банкинд эргэн төлөлтийн хуваарийг өөрчлөх санал тавьж, эргэн төлөлтийг шийдвэрлэсэн 3 дэд зээлийн гэрээг байгуулах ажлыг Засгийн газрын 2023 оны 7 дугаар сарын 5-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн.

Тус хуралдаанаар *“Монгол Улсын Засгийн газар болон Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улсын Экспорт-Импорт банк хоорондын 1.0 тэрбум ам.долларын зээлийн эргэн төлөлтийн талаар авах арга хэмжээний тухай”* Засгийн газрын 2023 оны 259 дүгээр тогтоол гарсан бөгөөд тогтоолын хүрээнд 3 дэд зээлийн гэрээний хэлэлцээрийг 2023 оны 8 дугаар сарын 17-ны өдөр байгуулж, жилд төлөгдөх зээлийн үндсэн төлбөрийг 64.5 сая ам.доллар байсныг 13.1 сая ам.доллар болгон бууруулсан бөгөөд ЕРС-02, ЕРС-03 багц ажлын зээлийн санхүүжилт болох 789.0 сая ам.долларын үндсэн төлбөрөөс чөлөөлөгдөх хугацааг дахин 7 жилээр сунгасан.

2. ЕРС-04 багц ажлын нэмэлт санхүүжилтийн шаардлагын талаар

Сүүлийн жилүүдэд үүссэн эдийн засгийн хямрал, бараа материал, техник, тоног төхөөрөмжийн үнийн өсөлт болон инженерчлэл, зураг төслийн үе шатанд үйлдвэрийн үр ашгийг дээшлүүлэх, үйл ажиллагааны төвөгшил болон байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, түгээх, тээвэрлэлттэй холбоотой дэд бүтцийн өөрчлөлтүүд, мөн технологийн лиценз эзэмшигчдийн зүгээс тавьсан нэмэлт шаардлагуудтай холбоотойгоор “Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих” төслийн ЕРС-04 багц ажил буюу *үндсэн үйлдвэрийн барилга байгууламж, газрын тос боловсруулах ажлын* үнийн дүн 2018 онд боловсруулсан ТЭЗҮ-ээр тооцоолсон зардал болох 1,236.0 сая ам.доллараас 30 орчим хувиар өсөхөөр байгаа тухай “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” ТӨХХК-аас мэдэгдсэн.

Үйлдвэрийн хөрөнгө оруулалтын зардлын өсөлтийг Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөл 2023 оны 9 дүгээр сард хэлэлцэж, үнэ өссөн шалтгааныг үндэслэлтэй гэж үзэн нарийвчилсан ТЭЗҮ-д тодотгол хийж, нийт төслийн зардал 1,698.2 сая.ам доллар байхаар баталгаажуулсан. Иймд одоо байгаа 1,236.0 сая ам.долларын зээлийн эх үүсвэрээс гадна 462.2 сая ам.долларын нэмэлт санхүүжилтийг шийдвэрлэх шаардлага үүссэн.

3. ЕРС-04 багц ажлын нэмэлт санхүүжилтийн хэлэлцээрийн явц

Төслийн нэмэлт санхүүжилтийг БНЭУ-ын ЭКСИМ банкны зээлийн эх үүсвэрээр санхүүжүүлэх хүсэлтийг Монгол Улсын Сангийн яамны зүгээс БНЭУ-аас Монгол Улсад суугаа Элчин сайдын яамаар дамжуулан БНЭУ-ын холбогдох байгууллагуудад 2023 оны 10 дугаар сарын 16-ны өдөр хүргүүлж, эх үүсвэрийг шийдвэрлэх талаар хамтран ажиллаж ирсэн.

Монголын талаас нэмэлт санхүүжилтийн зээлийн хүсэлтийг хүргүүлж, холбогдох албан тушаалтнуудтай уулзалт хийж ирсэн боловч БНЭУ-аас Монгол Улсад суугаа Элчин сайд солигдсон, БНЭУ-ын Парламентын сонгууль, тухайн оны төсвийн төслийг

боловсруулах зэрэг шалтгаануудын улмаас нэмэлт санхүүжилтийн шийдвэрлэлт удааширсан.

4. БНЭУ-ын талаас тавьсан нөхцөл

БНЭУ-ын Засгийн газраас 2024 оны 11 дүгээр сарын 26-ны өдрийн албан бичгээр “Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих” төслийн хүрээнд нэмэлт санхүүжилтийг ЭКСИМ банкны зээлийн эх үүсвэрээр санхүүжүүлэхийг зөвшөөрсөн бөгөөд дараах нөхцөлтэй зээл олгохоор шийдвэрлэсэн тухай мэдэгдээд байна. Үүнд:

1. Нэмэлт санхүүжилтийн эх үүсвэрээр “Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих” төслийн ЕРС-04 багц ажлыг санхүүжүүлэх;
2. Зээлийн эх үүсвэр нь 1.75 хувийн хүүтэй, үйлчилгээний шимтгэл болон хөрөнгө нөөцлөн баталгаажуулсан шимтгэл тус бүр 0.5 хувь, 5 жил үндсэн төлбөрөөс чөлөөлөгдөх, 20 жил эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй;
3. 2019 онд байгуулсан **236.0 сая ам.долларын Зээлийн хэлэлцээрийг цуцалж**, шинээр байгуулах зээлийн дүнтэй нэгтгэж нийт 700.0 сая ам.долларын Зээлийн хэлэлцээр байгуулах;
4. Зээлийн эх үүсвэрт туссан магадалшгүй зардлыг ашиглахын тулд БНЭУ-ын ЭКСИМ банкнаас зөвшөөрөл авсны үндсэн дээр ашиглах;
5. Монголын тал зээлийн эргэн төлөлтийг хийхгүй, дефолтод орсон тохиолдолд “Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих” төслийн орлогоос татан авах;
6. Цаашид “Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих” төсөлтэй холбоотой нэмэлт зардал гарвал Монгол Улсын Засгийн газар өөрийн төсвөөс бүрэн санхүүжүүлнэ гэсэн нөхцөлүүдийг тавьсан.

Энэтхэгийн талаас нэмэлт санхүүжилтийн хүсэлтийг хүлээн авсантай холбогдуулан ЭКСИМ банкнаас 2024 оны 12 дугаар сарын 24-ний өдөр Зээлийн хэлэлцээрийн төслийг ирүүлээд байна. Энэхүү Зээлийн хэлэлцээрт дараах нөхцлүүд шинээр туссан байна. Үүнд:

1. Хэлэлцээрийн 10 дугаар зүйлийн хүрээнд төслийн хүрээнд олох болон олсон бүх орлого, авлагыг Монгол Улсад орших аль нэг банканд нээсэн “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” ТӨХХК-ийн дансаар дамжуулах бөгөөд хэрэв зээлийн гэрээний хүрээнд хүлээсэн үүргээ Засгийн газар биелүүлээгүй буюу зээлийн эргэн төлөлтийг хийгээгүй, дефолтод орсон тохиолдолд “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” ТӨХХК-ийн дансыг царцааж, төлбөрийг үйлдвэрийн орлогоос шууд татан авах;
2. Хэлэлцээрийн 11 дүгээр зүйлийн хүрээнд Монгол Улсын Засгийн газар хэлэлцээрийн хүрээнд хүлээсэн аливаа төлбөрийн үүрэг дуусах хүртэл буюу 2045 он хүртэлх хугацаанд Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийн орлогод дарамт үүсгэх, үүсгэж болзошгүй аливаа асуудалд БНЭУ-ын ЭКСИМ банктэй зөвшилцөх гэсэн нөхцөлүүдийг зээлийн хэлэлцээрт тусгаад байна.

Мөн Гаалийн тухай хуулийн 97.1-д заасны дагуу төслийн хүрээнд ашиглагдах автотээврийн хэрэгсэл, машин механизм, техник, тоног төхөөрөмж болон бусад хөрөнгийг гаалийн нутаг дэвсгэрт зөвхөн **1 жилээс дээшгүй** хугацаанд байршуулж

байгаа нь төслийн хэрэгжилтэд хүндрэл үүсгэж буй тул төслийн хэрэгжилтийг түргэсгэх үүднээс төслийн бүтээн байгуулалтад шаардлагатай импортоор орж ирсэн тоног, төхөөрөмжийг **төсөл дуусах хүртэл** хугацаанд гаалийн түр горимд байршуулах зохицуулалтыг тус хэлэлцэрийн төсөлд тусгасан.

Цаашлаад Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 8.1 дэх хэсэгт заасны дагуу БНЭУ-ын ЭКСИМ банк хооронд байгуулах нэмэлт санхүүжилтийн зээлийн хэлэлцээр нь заавал УИХ-аар соёрхон батлагдах шаардлагатай олон улсын гэрээ тул Зээлийн хэлэлцээрт гарын үсэг зурсны үндсэн дээр Зээлийн хэлэлцээр соёрхон батлуулах тухай хуулийн төслийг УИХ-аар соёрхон батлуулахаар өргөн мэдүүлнэ.

5. Төслийн хэрэгжилтийн тухай мэдээлэл

Нийт ажлын гүйцэтгэлийн хувь- 22.5%

Нийт зээлийн ашиглалт- 268.6 сая ам.доллар буюу 21.7%

Төсөл хэрэгжиж эхэлсэн хугацаа: 2017 оны 4 дүгээр сарын 4-ний өдөр

№	Багц ажлын нэр	Санхүүжилтийн дүн	Ерөнхий гүйцэтгэгч болон эхэлсэн хугацаа	Тайлбар
1	Технологийн бус барилга байгууламж - EPC 01 багц ажил	97.8 сая ам.доллар, үүнээс ашиглалт 92.6 сая ам.доллар буюу 95%	"Kalpataru Power International Limited" компанитай 2020 оны 10-р сард гэрээ байгуулсан бөгөөд 2021 оны 1 дүгээр сараас барилга угсралтын ажил эхэлсэн	Багц ажлын гүйцэтгэл – 100% Баригдсан барилга байгууламжуудыг улсын комисст хүлээлгэн өгөхөөр ажиллаж байна.
2	Анхдагч процессийн болон Дагалдах байгууламжууд - EPC 02 багц ажил	599.0 сая ам.доллар, үүнээс ашиглалт 84.1 сая ам.доллар буюу 14%	"Megha Engineering and Infrastructure Limited" компанитай 2022 оны 10 дугаар сард гэрээ байгуулсан бөгөөд барилга угсралтын ажил 2023 оны 4 дүгээр сард эхэлсэн.	Багц ажлын гүйцэтгэл – 27.0% EPC 02 багц ажлын хүрээнд атмосфер ба вакуум нэрлэгийн байгууламж, ханасан хий ялгах зэрэг үндсэн технологийн байгууламжууд, бусад дагалдах, туслах бүх төрлийн байгууламжууд, түүний дотор 49 агуулах сав резервуар, бүтээгдэхүүн ачих, буулгах вагон, авто эстакад зэрэг байгууламжууд баригдана.
3	Үйлдвэрийн Дулааны цахилгаан станц - EPC 03 багц ажил	190.0 сая ам.доллар, үүнээс ашиглалт 23.0 сая ам.доллар буюу 12%	"Megha Engineering and Infrastructure Limited" компанитай 2022 оны 10 дугаар сард гэрээ байгуулсан. Барилга угсралтын ажил 2023 оны 4 дүгээр сард эхэлсэн.	Багц ажлын гүйцэтгэл – 17.9% Үйлдвэрийг цахилгаан, дулаан уураар хангах 35 МВт хүчин чадалтай Дулааны цахилгаан станц баригдана.

4	Лицензтэй технологийн байгууламжууд – ЕРС 04 багц ажил	4 компани 31 сая ам.доллар, үүнээс ашиглалт 19.5 сая ам. доллар буюу 64% /зөвхөн 1.0 тэрбум ам.долларын зээлийн эх үүсвэрээс/	"Megha Engineering and Infrastructure Limited" компанитай хийх гэрээний нэгдүгээр хэсгийг 2023 оны 9 дүгээр сард байгуулсан.	Багц ажлын гүйцэтгэл – 8.0% Францын "Axens", Италийн "Kinetics Technology", АНУ-ын "UOP Honeywell", Голландын "Shell Global Solutions International" компаниудын патент болон зураг төслөөр барина. Нэмэлт санхүүжилтийн асуудал бүрэн шийдэгдээгүй тул ерөнхий гүйцэтгэгч компани инженерчлэлийн ажлыг түр хойшлуулаад байна.
5	Менежментийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэгч компани	74.7 сая ам.доллар, үүнээс ашиглалт 49.4 сая ам. доллар буюу 66%	Инженерс Индиа Лимитед компанитай 2019 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдөр "MR-01/2019" дугаартай гэрээг байгуулсан.	Барилга угсралтын ажлын үндсэн гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах, тендерийн баримт бичиг боловсруулах ажлыг гүйцэтгэсэн бөгөөд төслийн хэрэгжилтэд хяналт тавих ажлыг хийж байна.

---oOo---